

Josep Maria Solé i Chavero

Advocat i director de la Fundació Tutelar de les Comarques Gironines

El director de la Fundació durant una conferència online amb els socis del projecte "I Decide"

Josep Maria Solé és un dels interlocutors indispensables en matèria de drets de les persones amb discapacitat. La seva trajectòria, des de ben jove, ha estat vinculada als serveis socials, ocupant al llarg del seu periple professional diferents càrrecs. Ha estat, entre d'altres, director territorial a Girona del Departament de Benestar Social i president de l'associació Encaix, entitat integrada per dotze associacions tutelars de Catalunya. Actualment és tinent d'alcalde i regidor d'Urbanisme de l'Ajuntament de Castell-

Platja d'Aro, president del Consell Social de l'Institut Guttman, i manté la seva vinculació amb diferents entitats socials de la demarcació de Girona. Josep Maria Solé és sovint cridat com a consultor en gestió de serveis socials, docent i ponent en jornades, seminaris i conferències relacionades amb dret i protecció legal de persones amb discapacitat i gent gran. Avui dia ocupa la seva energia en abordar l'aplicació de la Convenció Internacional de Drets de les Persones amb Discapacitat des de la Fundació que dirigeix.

Taula rodona sobre l'accés a la justícia de persones amb discapacitat al Tribunal Europeu de Drets Humans

- Quin és el principal objectiu de la Fundació Tutelar?

- Que cap persona quedi desvalguda en la defensa dels seus drets i interessos perquè ella mateixa no té la capacitat, l'energia, la intel·ligència, la salut mental o la salut cognitiva suficient per poder-ho gestionar. Per tant, que cap persona amb problemes de salut mental, de discapacitat intel·lectual o persones grans que han perdut les facultats cognitives quedin sense l'ajuda necessària per assegurar que els seus drets i els seus interessos són defensats adequadament. Aquest seria el principal objectiu. Per fer-ho, evidentment, ens cal una organització amb capacitat de donar suport a la persona amb la gestió dels seus assumptes jurídics, econòmics, patrimonials, de benestar, de salut, de relacions familiars, etcètera.

- Quina és la diferència entre tutela i curatela?

- Estem fent servir un esquema de figures jurídiques de suport a les persones que està obsolet, que la mateixa ministra ha dit fa pocs dies al Congrés dels Diputats que han de canviar, que saben que han de canviar des de fa bastants anys. Les entitats tutelars intervenen en la

vida de persones a partir del moment que disposen d'habilitació legal per fer-ho. És a dir, que un jutge així ho hagi determinat. Quan se'ns assigna un règim de tutela, que vol dir que hem de decidir nosaltres el que a la persona li convé, ho fem escoltant-la al màxim, però al final la decisió és nostra, això és el règim de tutela. Altres vegades, el jutge considera que tenen capacitat de decidir

"...les persones grans han de tenir un paper més actiu en el conjunt de la societat, però sobretot en la defensa dels seus drets."

algunes coses de la seva vida, però que en algunes altres necessiten l'ajuda complementària de la Fundació. Aquest és el règim de curatela. Per tant, amb una persona molt afectada d'una discapacitat cognitiva que realment té dificultat per expressar el que vol, el que sent, el que li convé, segurament el jutge decidirà un règim de tutela i ens donarà moltes més responsabilitats

a nosaltres, i una persona amb més capacitat de fer coses per ella mateixa: comprar, gestionar els seus diners, tenir cura de la seva salut, el jutge dirà ajudeu-la amb un règim de curatela, respectant més la seva autonomia. Aquesta seria la gran diferència. En matèria de gent gran, quan la situació de deteriorament cognitiu és molt avançada, el règim més habitual és el de tutela. Nosaltres, però, defensem que en la mesura que la persona pugui manifestar com vol viure, de quina manera li agradaria ser tractada i atesa, se li doni la màxima autonomia i això sol ser més compatible amb el règim de curatela. Tanmateix hi ha una norma internacional de drets humans que ens demana que aquest sistema desaparegui i es dictin nous mecanismes jurídics de presa de decisions sense incapacitació. A Catalunya ja en tenim una, d'aquestes figures que compleixen amb aquest tractat internacional, que és una figura que es diu assistència. En aquest cas, la mateixa persona és qui demana que vol ser ajudada i mai perd l'última paraula amb els assumptes que l'involucren. Nosaltres estem promocionant aquesta figura i ho fem cada

vegada amb més intensitat perquè creiem que és molt adequada en els temps moderns. També gestionem altres formes d'ajuda en les quals la mateixa persona és qui ens designa com als seus representants a través de poders notariais, però és un esquema global en què cadascun hauria de tenir el tipus d'ajuda que necessita. Cal dir però, que independentment del paper que ens doni el jutge, sempre, sempre, sempre la voluntat de la persona és un eix principal de treball i en la mesura que podem, intentem canalitzar el que la persona ha volgut o vol abans que el que a nosaltres ens sembla que li convé, perquè creiem que en l'equilibri d'això està la gestió adequada de les mesures de protecció.

- Els drets humans del segle XXI protegeixen suficientment els interessos i voluntats de les persones grans?

- Bé, jo crec que aquí encara tenim llacunes molt grans. De fet hi ha col·lectius de persones grans organitzades a nivell europeu i mundial que defensen que cal un instrument jurídic de drets humans més potent per garantir el dret de les persones grans. Fins i tot puc dir que hi ha un tractat dels països iberoamericans que defineix el dret de les persones grans per ser tractades amb dignitat, que defineix com s'ha de respectar la voluntat de les persones en tots els processos d'assistència sanitària i social de llarga durada, com s'ha de respectar el dret de tot el que té a veure amb la vida de la persona, com s'ha de fomentar la participació social, com s'ha de garantir que les persones grans tenen dret a una vida digna, pensions dignes i els recursos socials mínims per poder afrontar una vida comunitària amb dignitat. Tot això

De dreta a esquerra, Josep Maria Solé amb Facundo Chávez, assessor en Drets Humans i Discapacitat de l'Oficina de l'Alt Comissionat de l'ONU per als Drets Humans, i Pere Cornellà, president de l'entitat Tutelar

no ho tenim encara ni a Catalunya ni a l'Estat espanyol, ni a Europa. Hi ha gent que està defensant això i jo també ho crec. Des de la Fundació estem en contacte amb organitzacions internacionals que treballen aquests aspectes i ens agradaria ser

"... defensem que en la mesura que la persona pugui manifestar com vol viure, de quina manera li agradaria ser tractada i atesa, se li doni la màxima autonomia."

la porta d'entrada d'aquestes idees transformadores de la societat i defensores dels drets de les persones grans al nostre país.

- Al nostre país és efectiva aquesta protecció?

- No, avui en dia clarament no, hi ha massa persones vivint segons els criteris que pensen d'altres i massa persones han de viure segons esquemes de funcionament que són més a conveniència de les organit-

zacions d'atenció i cura que no pas de la mateixa persona. Hi ha un concepte que es diu desinstitucionalització, que vol dir que no t'haurien d'obligar a viure en un règim de vida que tu no hagis escollit, fins i tot si estàs en una residència, que l'hora a què et lleves, l'hora d'esmorzar, l'hora que es dina, l'hora que t'has de ficar al llit no et doni marge a participar. Si això passa, estan vulnerant els teus drets. Una cosa és convida amb altres i que s'hagi d'organitzar la convivència i una altra és que et diguin "tu a les 9 estaràs al llit" perquè a nosaltres ens convé. "Home, jo tota la vida m'he ficat al llit a les 10, per què no puc esperar que s'acabi el telenotícies", per exemple. I això són petites coses que tenen a veure amb grans drets. Doncs imaginem què passa en coses grosses. Val la pena que siguem més conscients dels drets que hem de defensar.

- Ens podria parlar del projecte europeu "I Decide" que ha impulsat la Fundació?

- Precisament per defensar aquests drets perquè la voluntat de les persones sigui molt més respectada,

Josep Maria Solé amb els socis europeus del projecte "I Decide" a les instal·lacions de la Fundació

hem detectat, no només nosaltres, sinó nosaltres i altres socis europeus que tenim, que hi ha mancances grans, també de capacitat dels professionals de poder administrar bé aquest suport de la voluntat de la persona, i com que veiem que això fa falta, el que hem fet i ens hem proposat és millorar la nostra capacitat de formar els professionals perquè facin millor aquesta feina. Aquesta és l'essència del projecte "I Decide". Necessitem millors professionals amb més coneixements perquè la voluntat de la persona sigui la que governi els processos d'atenció i cura de les necessitats amb gent gran, però també en matèria de discapacitat intel·lectual i en persones amb malalties mentals.

- Expliqui'ns

- Com que el finançament per al projecte és limitat ens hem centrat en tres grans blocs. Un és el de l'atenció sanitària: com les persones tenen més drets amb la gestió dels seus assumptes sanitaris. El segon bloc és el de l'atenció als drets com a consumidor. Per exemple, la gent gran o amb discapacitat és estafada

de manera persistent pel sistema de mercat que tenim avui: et truquen i no saps encara amb qui estàs parlant i de cop et trobes que has contractat un servei i et comencen arribar factures que tu no volies; doncs es tracta d'això, de com ajudem les persones a defensar els seus drets i que hi hagi mecanismes eficients de defensa i de queixa.

I el tercer bloc és la gestió dels pressupostos personals. Costa avui en dia viure amb la pensió, tant si ets jove i tens una discapacitat com si ets una persona gran. A vegades hi ha gent que no té les habilitats per poder fer que els seus diners cobreixin totes les necessitats i s'equivoca i de cop es troba a mitjans de mes que no té diners. Volem millorar l'ajuda a aquestes persones perquè puguin administrar-se més correctament, però que aquesta administració sigui segons els seus criteris i no els dels professionals.

- I en quin punt es troba el projecte?

- Ara acabem d'arrencar. Tenim socis finlandesos, grecs, belgues i anglesos i treballarem junts durant

un parell d'anys per poder-ho fer possible. És una col·laboració internacional que pretén tenir uns manuals que puguin servir als professionals de tot Europa que fan aquesta feina. És un projecte finançat amb 200.000 euros de fons europeus.

- Comenti el que vostè creu interessant i que no hem tractat?

- M'agradaria fer partícips els lectors d'*El Roure* de la reflexió següent, i és que les persones grans han de tenir un paper més actiu en el conjunt de la societat, però sobretot en la defensa dels seus drets. I això no passarà si no s'és conscient d'aquets drets, si venen els altres segments socials i altres parts de la societat a dir-te a què tens dret, no t'ho explicaran tot, i per tant és bo que en siguem prou conscients, i a mi m'agradaria una gent gran més activada per millorar la societat, però també per defensar els interessos propis, que no esperin que els defensaran d'altres.

- Moltes gràcies.

Pere Heras i Montal